

FYLKESMANNEN I FINNMARK
Landbruksavdelingen

FINNMÁRKKU FYLKKAMÁNNI
Eanandoalloossodat

Landbruks- og matdepartementet

Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Landbruks- og matdep.	
Saksnr.: 17/857	Doknr.:
Mottatt: 12 OKT 2017 ASR/SEB	
Saksbeh.:	Ark.: 410
Kopi:	Avskr.:

Deres ref

Deres dato

Vår ref

Vår dato

Sak 2017/2909

09.10.2017

Ark 522.0

Saksbehandler/direkte telefon: Tom Andreas Hætta - 78 95 04 15

Høringsuttalelse fra Fylkesmannen i Finnmark - endringer i forskrift om nydyrking

Vi viser til deres høringsbrev og høringsnotat datert 11. juli 2017.

Bakgrunn

Ved Stortingets behandling av Meld. St. 21 (2011-2012) Norsk klimapolitikk, ble Klimaforliket 2012 inngått. Revidering av nydyrkingsforskriften med hensyn til klima er en del av forliket, men ikke spesifikt noe om nydyrking av myr. Derimot er nydyrking av myr og dens negative klimaeffekt nevnt i Meld. St. 9 (2011-2012) Landbruks- og matpolitikken – Velkommen til bords. Dette er fulgt opp i Stortingets budsjettvedtak for 2017, hvor regjeringen har fått i oppdrag å fremme et forslag om forbud mot nydyrking av myr.

I Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold har regjeringen uttalt at de vil utrede konsekvensene med tanke på klimaeffekt ved nydyrking av myr. Og i arbeidet med den siste landbruksmeldinga Meld. St. 11 (2016-2017) Endring og utvikling – En fremtidsrettet jordbruksproduksjon, er det understreket viktigheten av å få utredet behovet for et forbud mot nydyrking av myr.

Endringsforslagene

- Endring av jordloven – utvide slik at klimagasser også blir en del av vurderingene i nydyrkingsforskriften
- Konkrete endringer i nydyrkingsforskriften tilknyttet klimagassutslipp
- Språklige endringer i nydyrkingsforskriften

Departementet ber også om tilbakemelding fra høringsinstansene om hva som bør ligge i «særlige grunner» i en dispensasjonsadgang.

Utslipp fra landbruket

Landbruket i Norge står for 8,16 % (tall fra Miljødirektoratet) av de samlede norske klimagassutslipp. Det utgjør ca 4,4 mill. tonn CO² ekvivalenter (av 53,9 mill tonn CO² ekvivalenter).

NIBIO beregnet at et totalforbud mot nydyrking av all myr, vil gi en reduksjon av klimagassutslipp på 188 126 tonn CO² ekvivalenter (i år 2050), når en tar utgangspunkt i at det nydyrkes 2 000 dekar myr årlig.

NIBIO har og beregnet i et av scenarioene der det kun forbys dyrking av dyp myr, som vil gi en reduksjon i klimagassutslipp på kun 43 198 tonn CO² ekvivalenter.

Og i det siste senarioet har de tatt utgangspunkt i forbud mot nydyrking av dyp myr, og at det ikke nydyrkes på grunn myr som kompensasjon. Her viser beregningene en besparelse på 115 662 tonn CO² ekvivalenter.

Ved et totalforbud av nydyrking av myr, reduseres landbrukets andel av klimagassutslippene fra 8,16 % til 7,81 %, en reduksjon på 0,31 %.

Fylkesmannens uttalelse

Vår uttalelse er en sammenstilling av innspill fra miljøvern avdeling og landbruksavdelingen hos Fylkesmannen i Finnmark. Landbruksavdelingen har stått for sammenstillingen.

Landbruksfaglige momenter

Vi savner en bred utredning der det gjøres en vurdering av klimagevinsten målt opp mot de ulemper et forbud vil kunne gi den enkelte bonde. Et forbud mot nydyrking av myr vil sannsynligvis også skape press på andre arealer, f.eks. produktive barskogarealer, noe som er en knapphetsressurs i Finnmark. Områder med produktiv barskog i fylket er i stor grad sammenfallende med de mest sentrale jordbruksområdene.

Det er også et uttalt mål i de to siste landbruksmeldingene om at vi skal øke produksjonen av mat i Norge. I tillegg vil «det grønne skiftet» ha innvirkning i hvordan matproduksjonen i Norge vil foregå i fremtiden. Vi vil sannsynligvis gå i retning bort fra kraftfôrbasert produksjon (importavhengig) til mer arealkrevende grasbasert produksjon.

Det beregnet en maksimal reduksjon på 0,31 % av klimagassutslipp ved et totalforbud mot nydyrking av myr. Denne gevinsten synes liten sammenlignet med konsekvensene det vil få for samfunnet og landbruksforetakene ved at det blir mindre tilgang på viktige produksjonsarealer som trengs for å kunne nå målsettingen om økt matproduksjon.

Kartgrunnlaget for beregning av dyrkbar jord er ØK/ DMK kartet. I Finnmark er i snitt kun 20 % av landarealet ØK kartlagt. Totalt har vi kartlagt 563 580 dekar dyrkbar jord i Finnmark. 220 371 dekar (39 %) av dette er dyrkbar myr (Arealbarometer for Finnmark, Skog og landskap). Andelen dyrkbar jord og dyrkbar myr må antas være mye større, men de arealene er mindre tilgjengelig (utenfor ØK arealet). Totalt myrareal i Finnmark 3 670 844 dekar. Sør- Varanger kommune som er en stor landbrukskommune i Finnmark har en andel dyrkbar myr på 63 %.

I dag er det knapt 300 jordbruksforetak i drift i Finnmark, fordelt på et areal på 48 615 km². Sentralisering har gjort at jordbruksaktiviteten øker i enkelte kommuner, og er nærmest borte på kysten av Finnmark. I fylket er det i alt 147 000 dekar dyrka jord, og av dette er 92 000 dekar i drift. Dermed er det over 50 000 dekar som ikke er i drift, og anslagsvis 30-40 % av dette er myrjord.

I de mest aktive jordbruksområdene øker etterspørselen etter dyrka og dyrkbar jord. Siden 2010 har det ifølge NIBIO blitt nydyrket 419 dekar pr år, hvorav 136 dekar er estimert å være organisk jord. Nydyrkingen i Finnmark er relativt lite i omfang, men av stor betydning for jordbruksnæringa. Totalt sett berører nydyrkingen en svært liten andel av Finnmarks myrareal på 3 670 844 dekar.

Aktiviteten innen nydyrking er proporsjonal med jordbruksaktiviteten, dvs. at nærmere 50 % av nydyrkingen har skjedd i kommunene Tana og Alta, der vi har 55 % av fylkets jordbruksareal. Spesielt i Alta er det stort press på arealene, og en god del jordbruksareal ble omdisponert til utbyggingsareal gjennom siste arealplanprosess. Dette sammen med økning i jordbruksaktiviteten medfører knappheten på jordbruksarealer, og press på andre arealer, også viktige skogbruksarealer. Vi ser nå at noen av de store foretakene med melkeproduksjon sikrer førtilgangen gjennom svært lang transport, i verste fall opptil 40 mil T/R.

Miljøfaglige momenter

Vi ønsker i denne høringen påpeke at det mangler en helhetlig vurdering av myr i forhold til klimaperspektivet. Vi ser i dag at det er fokus på å redusere utslipp, noe som dette forslaget til endring av jordloven og nydyrkingsforskriften (hjemlet i dagens § 3 og 11 i jordloven) også har som utgangspunkt. Det er i utredningen og underliggende rapport fokus på økonomiske faktorer og mengde reduksjon av klimagasser som brukes som argumenter for endring. Vi er enige at vi bør ha fokus på reduksjon av klimagasser og bør se på alle områder i vårt samfunn der dette kan gjennomføres. Men vi mener samtidig at vi må se helhetsbildet i klimaperspektivet.

Nydyrking fører til økt utslipp av klimagasser; dette betviles ikke. Et forbud vil ha økonomisk betydning for de som rammes av dette, men helhetsbildet av myr som ressurs, utslippskilde, dens betydning i klimatilpasning, biotop for naturmangfold og de prosesser som kjøres i forhold til restaurering av myr må sees i sammenheng. I utredningen er det er kun nydyrking som er tatt opp og ikke andre bruksområder av myr som bl.a. torvuttak. Hvilken størrelsesorden og hvilken effekt har denne bruken av myra på klimagassutslipp?

Når vi ser på myr i et klimaperspektiv så mener vi at dens rolle i forhold til klimatilpasning er utelatt. Nydyrking av myr vil ha flere konsekvenser for miljøet enn økt utslipp. Om vi ser på de prosesser som kjøres mht. myr i Norge i dag så er det et særlig fokus på restaurering av myr, dens rolle som buffer i forhold til sin evne å holde tilbake vann og myr som biotop for plante- og dyreliv. Disse faktorene er utelatt i utredningen og rapporten om nydyrking.

Det er forslag om et generelt forbud, men med dispensasjonstilgang i særskilte tilfeller. Her bør det være fokus på at det i overskuelig fremtid være aktuelt å restaurere myrareal det er gitt dispensasjon til å dyrke.

Det er i dag grense på 50 dekar om nydyrking av myr krever en konsekvensutredning i forskrift om konsekvensutredninger. Med tanke på myr som klimafaktor, da både som kilde til utslipp, som buffer for overflatevann og myr som biotop i forhold til naturmangfold bør nydyrking konsekvensutredes uansett størrelse på nydyrkingsarealet.

Om særlige grunner i en dispensasjonsadgang

Vi har valgt å lage en ikke uttømmende liste med kriterier vi mener bør vurderes ved en evt. dispensasjon. Det er viktig at de særlige grunner som skal ligge til grunn for en dispensasjonsadgang, ikke er i strid med formålsparagrafen i jordloven.

For	Imot
Grunn myr, med mineraljord under	Dyp myr
Nydyrking nært driftssenter	Nydyrking langt fra driftssenter
Mangel på andre egnede nydyrkingsarealer	Ledige arealer i nærheten, for utenom produktiv skog
Allerede påvirket myr	Myr med stort biologisk mangfold
Arealet er dyrka tidligere	Areal som er gått tilbake til naturtilstand
Mulighet for omgraving av myrjord	Myr dypere enn 1m
Aktuelt med restaurering	Ikke aktuelt med restaurering

Andre tiltak

Utslipp fra jord utgjør nesten 37 % av klimagassutslippene fra landbruket, og en del av dette forårsakes av nydyrking. Derfor er det nødvendig å gjøre tiltak, også i landbruket. For å bidra til mindre utslipp bør det også vurderes andre tiltak enn forbud mot nydyrking av myr.

Omgraving av myrjord ved at man dekker det organiske jordlaget med mineraljord er en metode som bidrar til at mindre CO₂ frigis. På grunn myr (1- 1,5m) er dette en svært aktuell dyrkingsmetode.

Jf. nydyrkingsforskriften §3 regnes gjenoppdyrking av jord som har ligget brakk i mer enn 30 år som nydyrking, og skal dermed behandles etter nydyrkingsforskriften. For Finnmark sitt vedkommende er jordbruksjord som har ligget brakk i 30 år ikke nødvendigvis gjengrodd. Det kan være behov for å fjerne noe småkratt og ildtuer, og opprensning av grøfter, men klimaet i Finnmark gjør at gjengroingen går betydelig langsommere enn i resten av landet. Vi vil derfor at jorder som har ligget unytta i over 30 år og som tas i bruk på nytt ikke faller inn under nydyrking. Dette gjelder særlig myrområder. Vi ser at det er viktigere å ta i bruk områder som allerede er påvirket og endret enn å dyrke opp nye, da særlig myrområder.

Jf jordloven er det driveplikt på alt jordbruksareal i Norge. Denne bestemmelsen er ressurskrevende å håndheve for kommunene i Finnmark, og antakelig er dette utfordrende i flere fylker. Man mangler ikke bare ressurser til å følge opp, men det mangler også gode verktøy for å følge opp driveplikten. Driveplikten blir dermed ikke godt nok fulgt opp. Hvis vi i fremtiden kan sikre at brakke jordbruksareal tas i bruk i større grad enn i dag, kan dette minske behovet for nydyrking. Dette vil kunne gagne alle interesser, både klima og jordbruksproduksjon.

Etter vårt syn er det stort behov for tydeligere rammer for driveplikten, og klare betingelser for leiepris, vilkår, leietakers og utleiers rettigheter og plikter. Kommunes rolle må være helt avklart i forhold til å godkjenne leieforhold, og man må ha effektive verktøy og prosedyrer for oppfølging av mislighold av driveplikten.

En annen utfordring i Finnmark er at en stor andel av eiendommene som ligger brakk er uskifta bo. Dette gjør at det ofte er vanskelig å få til en leieavtale for slike arealer. Justering av skifteloven, slik at sameier som eier landbrukseiendom pålegges å oppnevne en ansvarlig eier eller fullmektig, vil kunne gjøre det enklere å forvalte den enkelte eiendom. I sin tur vil dette medføre at mer jordbruksjord kan tas i bruk. Dette vil igjen kunne bidra til mindre behov for nydyrking, og dermed reduksjon av klimagassutslipp.

Vi ber om at vår referanse oppgis ved henvendelse til oss.

Med hilsen

Torhild Gjølme
landbruksdirektør

Bente Christiansen
miljøvernsjef

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og derfor uten underskrift.